

Osteoporos – en försummad diagnos vilket kostar miljarder!

Den 20 oktober infaller den Internationella osteoporosdagen vilket kommer att uppmärksammas på olika sätt även i Västerbotten. Osteoporos, den allvarligaste formen av benskörhet, är en dold folksjukdom för stora delar av allmänheten och bland politiker. Då majoriteten av de som drabbas är kvinnor över 50 år har sjukdomen historiskt ofta betraktats som en kvinnosjukdom och därmed mindre intressant i ett bredare forsknings- och vårdperspektiv. Idag vet vi att såväl varannan kvinna som var fjärde man äldre än 50 år riskerar att drabbas av benskörhetsfraktur under sin återstående livstid. Risken ökar med stigande ålder. Osteoporos är en så kallad tyst sjukdom vilket innebär att man inte har några symtom förrän man drabbas av fraktur.

I Västerbotten finns ca 100 000 personer äldre än 50 år. Bland dessa inträffar i genomsnitt 5 frakturer varje dag året om. I hela Sverige sker en ny fraktur ca var femte minut! Den totala vårdkostnaden för benskörhetsfrakturer i Sverige beräknades 2021 till 23 miljarder varav kostnaden för läkemedel vid behandling av osteoporos endast var 0,5 miljarder (2 %).

Då det idag finns effektiva läkemedel som, tidigt insatta, kan minska risken för nya frakturer, är det viktigt att hitta de individer som har störst risk att drabbas av fraktur.

Ett sätt att göra detta är att utföra en bentäthetsmätning med hjälp av en sk DXA-utrustning. En enkel, snabb och billig undersökning som idag bara utförs på Norrlands universitetssjukhus och Skellefteå lasarett. Lycksele lasarett saknar denna utrustning vilket innebär långa resor för inlandsbor. Vår osteoporosförening har under våren framfört behovet, av såväl ytterligare utrustning som personal som kan utföra och tolka undersökningen, till ansvariga sjukvårdspolitiker. Tyvärr var intresset att ta del av våra synpunkter inte stort.

Även om man kan konstatera en benskörhet så visar sverigestatistiken att endast ca 15 % av kvinnor och 5 % av män med konstaterad osteoporos erhåller behandling med läkemedel. Dessa låga siffror är skrämmande då man vet att risken för fraktur i ryggrad eller höft kan minskas med 50–70 % efter insatt behandling med läkemedel. Särskilt bekymmersamt är att frakturer (kompressioner) i ryggraden, vilka kan förorsaka långvarigt lidande, ofta missas inom sjukvården. Man uppskattar att endast var tredje fraktur upptäcks!

I en nationell patientundersökning som nyligen genomfördes av Osteoporosförbundet, upplevde 60 % av de med osteoporos ett bristande bemötande inom sjukvården. Kunskapen om sjukdomen osteoporos bedömdes vara låg inom framförallt primärvården, vilket är mycket förvånande med tanke på hur utbredd sjukdomen är och hur mycket kunskap om osteoporos som idag finns tillgänglig.

I syfte att förbättra sjukvårdens rutiner har Socialstyrelsen och SKR (Sveriges kommuner och Regioner) tagit fram riktlinjer för en patientcentrerad och sammanhållen vårdkedja för osteoporos. I Västerbotten har i detta syfte sedan något år införts en så kallad frakturkedja. Genom den ska man fånga upp alla som har haft en fraktur och erbjuda utredning samt ställningstagande till behandling och uppföljning. Detta arbete har bl.a. medfört att antalet remisser till bentäthetsmätning ökat. Som en konsekvens av detta har även väntetiderna

ökat, vilket är allvarligt då risken är stor att inom ett år få en ny fraktur varför behandling bör startas tidigt.

Som företrädare för patienter med benskörhet ser vi tydliga behov av förstärkningar inom sjukvården av såväl personal, utrustning som kompetens. Vi godtar inte att sjukvården utsätter osteoporospatienter för onödiga risker och lidande på grund av otillräckliga insatser, när det finns effektiva läkemedel som kan förebygga nya frakturer och därmed ge patienten ett bättre liv. Den totala kostnaden för hela frakturvården kan på detta sätt kraftigt minskas. Besparingsåtgärder är alla politiker/ekonomerna intresserade av. Varför inte istället satsa på preventiva insatser inom osteoporosvården som långsiktigt ger stora ekonomiska vinster?

Clas Göran Axelsson

Ordförande i Osteoporosföreningen Västerbotten

Varannan kvinna och var fjärde man äldre än 50 år riskerar att drabbas av benskörhetsfraktur.